

Inhoud

Voorwoord	11
Hoofdstuk 1.	
Werken met visualisaties en ondersteunende communicatie	13
Hoofdstuk 2.	
Totale communicatie en het communicatieprofiel	23
2.1 Inleiding	23
2.2 Totale communicatiebasis voor een responsieve en communicatieve houding	23
2.2.1 Inleiding	23
2.2.2 Communicatie – communicatieprofiel TC 2.0	24
2.2.3 Totale Communicatie	24
2.2.4 Timmers ervaringsordening	25
2.2.5 Communicatieniveaus	26
2.3 Inleiding op het communicatieprofiel en -plan	31
2.4 Opbouw van het communicatieprofiel en -plan	35
Hoofdstuk 3.	
Ondersteunde communicatie: taal en communicatie stimuleren via modelleren en kernwoordenschat	43
<i>Wim De Backer, Jeske D'haene en Kirsten Denis</i>	
3.1 Inleiding	43
3.2 Intensief modelleren	45
3.3 Kernwoordenschat	46
3.4 The least dangerous assumption	47
Hoofdstuk 4.	
Visualisaties: een communicatievorm	49
4.1 Wat zijn visualisaties en waarom worden ze gebruikt?	49
4.2 Visualisatie als communicatievorm	51
4.3 Voorwaarden voor het gebruik van visualisaties	53

Hoofdstuk 5.

Visualisatievormen	55
5.1 Foto's	55
5.2 Tekeningen	57
5.3 Pictogrammen	58
5.3.1 Visitaal-pictogrammen	61
5.3.2 Sclera	62
5.3.3 BeTa	63
5.3.4 Mulberry en Arasaac	64
5.3.5 Senso Tacto Pictosysteem	64
5.3.6 Nog veel meer pictogrammen	65
5.4 Aandachtspunten voor het gebruik van pictogrammen	65
5.4.1 Concreet	65
5.4.2 Eenvoudig	66
5.4.3 Eenduidig	67
5.4.4 Formaat	68
5.4.5 Doorkruisen	69
5.4.6 Visualiseer de gewenste situatie	69
5.5 Concrete voorwerpen: werken met verwijzers	69
5.6 Geschreven taal	72
5.7 Ter plaatse tekenen	72
5.8 Dagritmekaarten	73

Hoofdstuk 6.

Visualisaties maken	75
6.1 Voorbereiding	75
6.2 Materiaalkeuze	77
6.2.1 Velcro klittenband	77
6.2.2 Stof	78
6.2.3 Magnetische tape	78
6.2.4 Magnetische verf	78
6.2.5 Hout	79
6.2.6 Fotoalbum	79
6.2.7 Planborden	80
6.2.8 Communicatieboekjes	83
6.2.9 Kussensloop	84
6.2.10 Klapper	85

Inhoud	7
6.2.11 Placemat	85
6.2.12 Praatknoppen	86
6.2.13 Pictowatch	86
6.2.14 Keuzebalk of tafel flipover	87
Hoofdstuk 7.	
Visualisaties werken... ook in het onderwijs	89
7.1 Inleiding	89
7.2 Vanaf welke leeftijd maak je gebruik van visualisaties?	90
7.3 Waarvoor gebruik je visualisaties in het onderwijs?	91
Hoofdstuk 8.	
Visualisering bij personen met ASS	95
8.1 Inleiding	95
8.2 Communicatie bij personen met ASS	96
8.3 Ondersteunende communicatie voor CASS	98
8.4 Het gebruik van dagschema's leidt niet tot verstarring	99
8.5 Welke visualisatie voor CASS?	102
8.6 Valkuilen	104
Hoofdstuk 9.	
Visualisaties bij laagtaalvaardige cliënten	105
9.1 Inleiding	105
9.2 Pictogrammenwoordenboek	109
9.3 Pictogrammenwoordenboekje gezins- en groepsopvang VVSG	110
9.4 Communicatiewaaier	110
9.5 Good practices	110
Hoofdstuk 10.	
Visualiseren van een bewonersvergadering	117
10.1 Doel van de vergadering	118
10.2 Voorbereiding	119
10.3 Agenda	119
10.4 Infrastructuur	120
10.5 Duur, frequentie en tijdstip van de vergadering	120
10.6 Activeer tijdens de vergadering	121
10.7 Verslag en opvolging	122

Hoofdstuk 11.

Ondersteunend communiceren bij personen met dementie	123
11.1 Het geschreven woord	124
11.2 Foto's	125
11.3 Pictogrammen	126
11.4 Agenda's	128
11.5 Geheugenborden	129
11.6 Talking mats	131
11.7 Memory wallet	132
11.8 Mijn leven in kaart	132
11.9 Een communicatiepaspoort	133
11.10 Interesselijst	134
11.11 Praatknoppen	134
11.12 Voor ik het vergeet	134
11.13 Aanwijskaarten	136
11.14 'Weten, vergeten en begeleiden' voor begeleiders die mensen met dementie begeleiden	137
11.15 Boekje 'Wat jongeren moeten weten over Alzheimer'	138
11.16 Dementie bespreekbaar maken bij mensen met een verstandelijke beperking	138

Hoofdstuk 12.

Visualiseren met Picto-Selector	139
--	-----

Hoofdstuk 13.

Beschikbaar visualisatiemateriaal	141
13.1 Communicatie ondersteunen	142
13.1.1 Een communicatiepaspoort	142
13.1.2 Meer dan duizend woorden	145
13.1.3 Aanwijskaarten	146
13.1.4 Ik kan niet praten	146
13.2 Zelfredzaamheid bevorderen	147
13.2.1 Werkportfolio	147
13.2.2 Arbeidsinteressesettest (AIT)	148
13.2.3 Pictostapper Visuele stappenplannen verpleging en verzorging	148
13.2.4 Fotostappers	149

13.2.5	Huishouden in hokjes	149
13.2.6	Op stap	150
13.2.7	Zie Zo	151
13.2.8	Gratis beloningskaarten en stappenplannen	151
13.3	Toekomst voorspelbaar maken – tijd visualiseren	152
13.3.1	Pictogenda in een nieuw jasje	152
13.3.2	Agendahulp Sclera	153
13.3.3	Mijn eigen plan	154
13.3.4	Time Timer	155
13.3.5	Praktijk in beeld	156
13.3.6	‘Wat wijzer’	157
13.4	Keuzes maken	157
13.4.1	Ik kies mijn eten	157
13.4.2	Mijn Boodschappenlijst	158
13.5	Informatie geven	159
13.5.1	Toolkit ‘Kinderen, waar kies ik voor?’	159
13.5.2	Samen mediawijs	160
13.5.3	De Interculturele Praatwijzer	160
13.5.4	Levensboeken	161
13.5.5	Toolkit ‘Totale Communicatie lichaam & seksualiteit’ en ‘Hallo ik’	164
13.5.6	Toolbox jeugdreclassering	165
13.5.7	Mijn cliënt en middelengebruik	166
13.6	Eigen uitgewerkte initiatieven	167
13.6.1	Gevisualiseerd handelingsplan	167
13.6.2	Kwaliteitsdomeinen – kwaliteit van bestaan	168
13.6.3	Visualiseer wat werkt: oplossingsgericht werken bij personen met een verstandelijke beperking	169
13.6.4	Een klok met pictogram in een kleurvlak	169
13.6.5	Een zandloper met flessen	170
13.6.6	De duur van een autorit visualiseren	170
13.6.7	De plasvlieg	171

Hoofdstuk 14.	
Valkuilen	173
Bibliografie	175
Bijlagen	183
Bijlage 1	
Communicatieprofiel Kudding & Partners	185
Bijlage 2	
Communicatieprofiel Blokhuis & Van Kooten	187
Bijlage 3	
Ondersteuning bieden aan mensen met dementie	193
Bijlage 4	
Sociale vaardigheden gevisualiseerd met Picto-Selector	195
Bijlage 5	
Ondersteuningsplan	197
Bijlage 6	
Kwaliteitsdomeinen	199
Bijlage 7	
Een eenvoudig communicatieboekje maak je makkelijk zelf	201
Bijlage 8	
Naar de dokter	203
Bijlage 9	
Agendahulp Sclera	205
Bijlage 10	
Hoe geweld te vermijden?	207
Bijlage 11	
Ondersteuning bieden aan mensen met een visuele beperking	209